

# Западен Балкан: Делот што недостига за Европа да биде целосна



Република Северна Македонија со потпишувањето на Конечната спогодба за решавање на разликите околу името со Грција (тнр. Договор од Преспа) и Договорот за пријателство, добрососедство и соработка со Бугарија, претставува уникатен пример на држава, која со цел на остварување на своите стратешки цели, со креативен и конструктивен приод, изнајде решенија за отворените билатерални прашања со соседите. Исто така, со потпишувањето на Охридскиот рамковен договор беа поставени нови, современи темели на нејзиното внатрешно уредување. На овој начин, нашата земја се промовираше во активен контрибутор во градењето и зацврстувањето на регионалната соработка, стабилноста и добрососедските односи, а истовремено и како редок и успешен модел на функционално мултиетничко општество.

Од земја која во различни фази на своето транзициско минато беше дел од потребата за активен меѓународен ангажман за надминување на сериозни кризи и предизвици – конфликтот во 2001 год. и политичката криза пред 2017 год. со која сериозно беше нарушен меѓународниот кредибилитет на државата – во многу кус период успеа да се издигне демократски, успешно да ја спроведува домашната реформска агенда и да води успешна надворешна политика. Новиот моментум значеше нова динамика не само во односите со соседите, туку и пошироко, во односите со меѓународната заедница, со фокус на соработката со земјите од западната демократија и отворање на патот за реализација на стратешките цели на земјата за полноправно членство во НАТО и ЕУ.

Овие договори се единствен пример во регионот на Југоисточна Европа, а и пошироко, за тоа како треба да се градат мостови за надминување на разликите, за зголемување на взаемната доверба, за зближување на граѓаните од различните страни на границите и за нивен просперитет. Применувајќи ги во пракса европските модели за решавање на отворени прашања, со добра воља и дијалог, нашата земја на мошне конкретен начин манифестираше политичка определба и лидерство со цел градење и унапредување на односите со нејзините соседи и меѓународни партнери. Договорите, во синергија со успешното спроведување на реформската агенда, ја детерминираа и зацврстија позицијата на државата на меѓународен план и, секако, го овозможија клучниот исчекор во остварувањето на нејзините стратешки цели. Земјата, и на дипломатски и на меѓународен план стана пример кој европски и глобални лидери го посочуваат како успешна приказна.



Првата меѓународна конференција во рамката на ПФД се планира да се одржи во **Охрид и Отешево / Преспа, на 1 и 2 јули 2021 година** од следниве причини: Рамковниот договор беше потпишан во Охрид, градот се наоѓа релативно близу до Преспа и има потребна инфраструктура за голем меѓународен настан, датумите се близу до оној за потпишувањето на Договорот од Преспа. Централниот настан ќе се одржи под покровителство на Претседателот на Владата на Република Северна Македонија, со учество на претседатели на држави или влади, политичари и дипломати од висок ранг од државите од регионот, од други европски и воневропски држави, меѓународни и регионални организации - ООН, ЕУ, НАТО, Советот на Европа, ОБСЕ, Советот за регионална соработка, ЦЕИ и др. Локалните власти од трите држави на Преспанскиот регион, видни личности од академската, бизнис и медиумската заедница, граѓанскиот сектор, младинските организации и др. Работата на форумот би се одвивала со одржување на две пленарни сесии, како и неколку тематски панели и пропратни настани.



Иницијалната идеја за воспоставување на ПФД е поврзана со проектот „ЕУ за Преспа“ наменет за поддршка и одржлив развој на преспанскиот регион, вклучително и соработката со пограничните општини во Р. Грција и Р. Албанија, со вкупна вредност од 18 милиони евра. Проектот предвидува и изградба на Мултимедијален центар за дијалог и развој на европски вредности во Преспа кој би бил функционален во текот на целата година преку организирање на работилници, тркалезни маси, семинари, конференции и друго, со учество на широк круг на луѓе со различен профил, знаење и искуство. и во него би биле вработени, првенствено млади луѓе. Центарот, воедно, би бил дом и на организациите од граѓанското општество кои што би давале свои иницијативи за развој на Преспанскиот регион кои го делат трите држави. Замислата е Преспа форум за дијалог да се одржува токму во центар, но заради здравствената криза изградбата на центарот ќе се реализира во подоцнежна фаза.



Владата на Северна Македонија донесе одлука за воспоставување на Преспа форум за дијалог (ПФД), имајќи ја предвид меѓународната поддршка за наведените договори, стекнатото искуство во нивната имплементација и предизвиците кои се појавуваат на тој план а што се заедно вреди да се сподели со регионот и светот, како и да се испрати порака за изворен “know-how” во однос на дијалогот, соработката и решавањето на отворените билатерални прашања.

ПФД, својот raison d'être го црпи токму од пораките и искуствата на трите договори и развојот на Северна Македонија во современа, демократска и мултиетничка држава, втемелена на европските вредности. Секако, и искуствата и предизвиците на другите земји од регионот и пошироко од спроведувањето на низа билатерални и регионални договори ќе претставуваат додадена вредност на ПФД.

ПФД треба да овозможи плодна интелектуална и политичка дебата, преку формални и неформални средби, помеѓу државници, политички лидери, дипломати, видни интелектуалци, претставници на академската, бизнис и медиумската заедница, локалните власти, граѓанското општество, младите и др. Овој вид дијалог треба да произведе идеи за процеси, практични решенија и можни одговори на отворени и актуелни прашања од регионален и глобален карактер и, секако, ќе дадат суштински поттик за унапредување и збогатување на регионалната соработка. Во овој контекст од особена важност ќе биде и дискусијата околу европската перспектива за проширување на ЕУ со земјите од Западниот Балкан, а чија што реализација ќе овозможи идните генерации од регионот да живеат во Европска унија која е многу повеќе од простор со заеднички пазар и без граници. Ќе бидат сојузници и пријатели во Унија на вредности.

Основната цел на ПФД е тој да се промовира како платформа и место за:

- градење мостови и култура на пријателство и доверба, взаемно разбирање и соработка, зближување на народите, надминување на стереотипите, споделување на искуствата и “научените лекции” во однос на помирувањето меѓу различни општества, народи или држави;
- развој и унапредување на добрососедските односи и соработка, размена на мислења околу можните решенија за отворените билатерални прашања, вклучително и на оние од историски, културолошки и лингвистички карактер, давање што е можно поконкретен придонес владите, институциите и граѓанското општество, вклучително и младите во континуитет да се мобилизираат и да помагаат за доследно спроведување на духот и словото на потпишаните билатерални и регионални договори;
- зацврстување на регионалната стабилност и збогатување на регионалната соработка, како и градење на позитивна слика за државите од регионот на меѓународен план, а во контекст на неговата европска интеграција;
- дебати околу глобални теми како на пример Европа во пост - пандемискиот период, односно колку последиците од здравствената криза влијаат врз остварувањето на зацртаните приоритети на ЕУ, како и во колкава мера тие се рефлектираат врз внатрешните односи во ЕУ, како и на односите на ЕУ со другите глобални фактори (САД, Русија, Кина), транс-атлантските односи во контекст на нивната важност за стабилноста и перспективите на регионот.

Замислата е форумот да не биде еднократен настан кој ќе се одржува еднаш во годината, туку во текот на целата година и под негови закрила да се организираат и други помали настани во форма на тематски работилници, семинари, тркалезни маси и др. и на тој начин да прерасне во своевиден бренд по кој нашата држава би станала уште попрепознатлива на меѓународен план.

Стектатата позитивна слика за Северна Македонија и видливите успеси на внатрешен и надворешен план создаваат поволни предуслови проектот да понуди квалитетен производ кој ќе придонесе за нејзина натамошна афирмација.



## МОСТ КОН ЗАЕДНИЧКА ИДНИНА



Влада на Република Северна Македонија  
Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut

Република Северна Македонија  
Министерство за надворешни работи



Republika e Maqedonisë së Veriut  
Ministria e Punëve të Jashtme